

DE
OFFICIIS
CIRCA
GRAVIDAS

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICO POLITICA,
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
MAGNIFICI DOMINI
PRAESIDIS ET DIRECTORIS,
SPECTABILIS DOMINI DECANI, NEC NON CLARISSIMO-
RUM D. D. PROFESSORUM
IN ALMA AC CELEBERRIMA
REGIA SCIENTIARUM
UNIVERSITATE PESTINENSIS
PRO OBTINENDO
DOCTORIS MEDICINAE GRADU
PUBLICAE DISQUISITIONI
SUBMITTIT

ADOLPHUS SKOTAK

ARTIS OBSTETRICIAE MAGISTER.

In Theses adnexas publicae disputabitur in Universitatis
Palatio majori die Mensis 1836.

PESTINI,
Typis JOSEPHI BEIMEL.

Seinen verehrten

Schwägern

MICH. v. GARTTNER,

LAUR. v. OSWALD,

zum Pfande

der wahren

Freundschaft und Liebe

Der Verfasser.

§. 1.

Omnia circa Gravidas officia triplex constituunt genus. Primum eorum incumbit Reipublicae, alterum obstringit Medicos, tertium denique Gravidas ipsas.

§. 2.

Respublica Gravidas ab injuriis omnibus tueatur oportet; incrementum enim populi, in cujus studio summum Civitatis principium situm est, aliter digne promoveri nequit. Idcirco illa dictabit leges, quarum vi omnes et singuli stringentur in gravidas certis moribus duci, et qui reniterentur, hos poenam luere jubebit.

§. 3.

Itaque curet Respublica, ut gravidis honor suus, et protectio sua undique tribuatur. — Nam inter amplexus amoris conjugalis, primum germen, e quo futurus homo olim evolvetur, in sinum suum recipiunt, i. e. concipiunt, gravidae fiunt. Hoc in statu supremum suae vocationis in hac vita culmen attingunt, atque parvum referunt mundum, in quo novus iterum homo creatur, et illustris Creatori gloria relucet. Illae praecavent, ne genus humanum fame, bellis, et peste in perniciem abripiatur, illae speciem suam perrenni ratione conservant. Hanc dignitatem gravidarum jam Prisci suo valore condecoraverunt; nam antiquissimi aevi Historia jam jura quaedam, et

privilegia, quae iis tribui solebant, memoriae posteriorum tradit. Ita Hebraei contra Moysis legem faeminis Gravidis, dum nimium adpelerent, carne suilla vescendi jus tribuere. Primi Persiae Reges iis numum aureum duplicem in signum praemii tradi jusserunt. Aegyptiis lege sancitum erat, ne Gravidae, poena mortis dignae, ad hanc prius damnentur, quam partum enixae fuerint; ne sic integer vitae, scelerisque purus, quem gerebant, fructus in interitum ruat. Athenienses gravissimorum scelerum reas per Asylum apud gravidas quaesitum salvas fieri admiserunt, et supremum eorum tribunal, Areopagus, lege vetuit, ne gravidae, etsi homicidium patrarent; ante partum vita privarentur. Ipsa Roma, terrarum domina, Orbis Dea summum honorem Gravidis impertita est; quippe ab ea lege, cujus virtute nemo senatum, ejusque membra in viis libere praeterire audebat, nisi cum suis maritis penitus immunes erant; neque subijci inquisitionibus, neque testes agere, neque jurare, neque exilio puniri poterant; Sacrae litterae grandem poenam dicunt omnibus, qui gravidae quancumque demum laesionem intulerint. Apud Theutones nunquam poena adfectae; et tempore belli suis rebus privari, aut violente tractari non audebant. Etiam sequentium seculorum, et aevi nostri exempla pro reverentia earundem pugnant. Sic legibus Gallicis omnis inquisitio Criminalis apud gravidas velita est, hae quoque, quibus extra legale matrimonium graviditas contingit, neque Judici patrem gestae prolis pandere tenentur. Et Romano Catholicae in orbe universo juribus aegrarum gaudent, a jejuniis, a genuflexione sub cultu Divino penitus exemptae. In Regno Hungariae vigore Part. 2. Tit. 27., qua testes, juramentum corporale nunquam praestant; sed solum ad felicem

partus exitum jurare tenentur. Bellica statuta pro Belgis omnem, qui Gravidæ verber inferret, aut inferre vellet, sine pecunia, et litteris dimitti, et poena arbitraria mulctari jubent.

§. 4.

Haec igitur, aliaque similia, quamquam honorem et protectionem gravidarum vindicent, ad plenam tamen eorum dignitatem minime sufficiunt, nam fructus, quos ferunt, pericula, quibus exponuntur, miseriae, quibus premuntur, longe graviora sunt, quam ut iis recensiti favores adprime respondeant. Severae igitur ubique ferantur leges contra omnes in eas injurios, praecipue contra percussores ventris, qui ens inocuum facile necare possunt. Verba etiam acria in illas explosa severe vindicentur, nam his quoque ira, terror, tristitia produci, his iterum innumera mala, matri, et proli gestae insidias molientia excitari solent. Praecluceat Republica verbo et exemplo Civibus universis, ut in periculo constitutas consolentur, juvent, et quibus fortuna mediorum vitae minus favet, has pro viribus suis, auxilio debito fulcire, non intermittant. Ita fiet, ut, quod in decus, et emolumentum generis humani gerunt onus, idem tantisper amoenius reddi, et quadam svavitate ac praemio adfici videatur.

§. 5.

Sed et respectu sociali circa grave hac obiectum debitos fieri oportet Ordines: placide recipiantur et commodius in conventibus publicis eis cedatur locus. Nam primis graviditatis mensibus novam incipit vivere uterus vitam. Fluxus menstruus interceptur, uteri energia ad perficiendum fructum

exaltatur; turbasque iam in partibus vicinis, quam corpore universo ciēt varias, hinc variae surgunt mutationes; notae sunt gravidarum vomituritiones, animi deliquia, spasmi, quae phoenomoena, si in locis publicis erumpant, neque ea commode perferre, neque locum suum deserere possunt, multa cohorte cinctae, id est, minus commode locatae. Tardius autem, dum uterus altius extollitur, et prominet venter, pressio hujus violenta, ingentia post se damna non trahere non potest; sic enim fit, ut inflammatio uteri oriatur, ut placenta solvatur, fluxus erumpat, et ita foetus, matrisque simul saepius improvido modo vita in perniciem abripi debeat.

Non tantum mechanicæ ejusmodi potentiae nocentes, verum dynamicæ quoque Gravidis et foetui suas infligunt noxas. Idcirco Ordines Republicæ eo quoque tendant, oportet: ne seu publicis, seu privatis terreliciis spectaculis interesse aüsint. — Exempla loquuntur funestos terroris effectus, quo factum est, ut percussis prius nervis matris, uterique subita contractione oborta ipse foetus non raro expulsus, et qui expelli non poterat, futurae vitæ suæ trisli stigmate notatus existeret. An connatae Nevroses, ut Epilepsia, Convulsiones, non e hoc frequenti fonte suam sibi vindicent causam? an matres, quas terror subitus perculit ipsae morbum medelis amplius flecti nescium, non ex eodem fonte jam toties repetierunt? an matris, foetusque interritus non inde velociter jam secutus fuerit? L. B. van Svieten intra duodecim horas vidit matrem, foetumque mori ob ortum incendium. — Gravia hæc sunt et profecto adtentione omni plus-

quam digna. Unde dum funes scanduntur, dum gladiis dimicatur, dum saltus e sublimi fiunt, verbo dum artes, quae fortem animum etiam in motum concitare valent exercentur, aut dum rei suppliciiis adficiuntur, dum incendia oriuntur, aditus, adspectusque ubi fieri possit, gravidis non pateat; sic enim animi deliquia, dolores, et quae ex terrore profluunt mala, provide praevertentur. Ha de re Jus Borussicum salubriter disponit, dum vetat, ne quis coram Gravida id agere praesumat, quod animum ejus commovere possit.

§. 7.

Dum a dictis spectaculis arcentur, videndum est una, ut Objecta terrificae quoque privatis coerceantur aedibus. — Huc imagines pietae, aut sculptae monstra referentes, huc omnes caractere monstrorum notati, huc mutilati, laesi, syncopici, et epileptici censi merentur. — Jam Lycurgi Legibus stabilitum fuit, ut monstra nata in dissitas regiones deferantur, ne intuitus eorum gravidis noxas inferat; et Fridericus 4. Rex Danorum Xenodochium erigi curavit pro iis, qui sua deformi compage sociis hominibus, et praecipue gravidis terrorem incussuri videbantur. Et sane quamquam sint, qui influxum imaginationis matris in foetum, aut rident, aut acrius negant: facta tamen, et fides virorum dignissimorum, sua pro eodem porrigunt argumenta. C. L. B. van Swieten, sed et Boerhavius multa hanc in rem scriptis prodidere suis, — et Haenius Viennae de Cathedra suis Auditoribus publice retulit foetum foeminae gravidae, quae viso militis cranio per socium in rixa dedolato ipsa infantem cerebro dedolato et sanguine adluto in lucem edidit. — Hebenstreit Lipsiis Gravidam ipse

vidit, dum hominem artubus inferioribus orbem intueretur, et post haec eodem vitio adfectum peperit infantem. — Aedes cujusdam Principis Siculi refertae sunt Statuis ad monstrarum formam fictis adeo, ut publice spectari soleant, quas dum gravida frequentius invisit, mera parit monstra. Sed etsi ratio horum naturae phoenomenorum atris tenebris tecta sit, e summis tamen principiis naturae lucem quamquam extrahere licet, verum enim vero, si vis dinamica uberius ponderetur; si sedes ejus et efficacia maxime in Systemate Nervorum stabiliri debeat, cur actio ejusdem in foetum usque derivari non posset? id quod in imaginatione circa producendos, et sanandos morbos non raro admiramur! ut igitur etiam e hoc visus puncto Reipublicae magna incumbat cura. —

In eorum, quae dicta sunt, nexu, etiam Narratio, et lectio rerum horridarum a gravidis removeri debent. Quis nescit, quantas unicum saepe verbum in animo mutationes inducit, quae electrici ictus instar mox totum feriunt corpus? — Habet id praecipue apud gravidas locum, quae in hoc statu magna irritabilitate gaudent, et vel ab exiguis impressionibus ingentem exerunt reactionem corpori, mentique damna illaturam. Quid igitur sibi verba horrida potestatis in gravidas adrogent, sua sponte patet. En, quae veritatem produnt, exempla! mater filiae suae gravidae, altomane sua gaudia deprompsit, hanc tam placide dormivisse; ut incendii sub noctem orti inscia terroris poenam evaserit; — verum filia audita incendii voce subito contremuit metrorrhagiam et una abortum passa, id quod apud Svetonium legere licebit. Teste vero Unzero gravida in mensi

septimum perceptis de morte mariti sui litteris, animo linquitur, et in syncopen ruit — saluti reddita moerore gravem dein vixit vitam, et peperit puellam robustam ratione et loquela privatam, quae serius nec cibum capere, neque consuetas naturae necessitates absque aliorum ope, propter anaesthesiam, et impotentiam peragere poterat. Insuper primis et ultimis lunae phasibus insultum terroris pati debebat; totum corpus tremet, caput postrorsum rapitur oculis sursum versis; manus concutiuntur sub clamore anxio, pedes contorti sursum trahuntur, sed mox extensi deorsum rapiuntur; post aliquot minuta membrorum relaxatio, pallor, sudor frigidus; et vera Syncope sequebatur novis motibus brevi interrupta, Insultus repetitur, sed hic mitior est, et spuma ore expressa, excrementaque sponte ruentia, post viginti quatuor passionis eminentis horas finem ejusdem annunciant, et reipsa somno longo insecuto scena tota clauditur — Civitalis profecto intererit curare, ne horridae historiae Diariis pro matronis, aut Diariis popularibus, e quibus mox per omnium ora circumferuntur, et gravidis noxam inferre possunt, tam frequenter inserantur. —

§. 9.

Saluberrima Lex iam fere ubique lata est, qua severe prohibetur, ne Obstetrices, Pharmacopaei et Chirurghi, alique profani talia porrigant remedia, quibus foetus expelli, imo mater quoque in periculum conjici potest: huc Emetica, Catharlica, Stimulantia, et Venae sectio praecipuam adtentionem merentur. Sed vero virtus legis hujus nondum tanta est, ut non dico sancte stricteque, sed nec quidem laxè plurimis in locis observetur. — Quid quod in urbibus

nonnullis Anus de foro, talia pharmaca levissimo pretio lapsis vendere non raro consueverit? et apud Quaestores variarum materiarum, saepe etiam apud Dardanarios an non omnia vilibus nummis hunc in finem servitura, comparari possint? — Noscuntur in obscuris quoque villis mulierculae, quae parvo lucro impia consilia gravidis casu indere, et media ad scopum necessaria dictare non verentur. Jam Hippocrates de morbis mulierum dum scribit, sic loquitur: abortiones graviores sunt, quam partus; non enim citra violentiam embrio corrumpitur, sive medicamento, sive potu, vel re alia quapiam. — Hoc in casu periculum est uterum inflammari, ulcerari. — Et certe non solum observationes nostro quoque aevo ubique institutae, verum et ratio directe demonstrat, noxium pro abortu adhibitorum remediorum influxum. — Sic Emetica et Cathartica in ventriculo, et intestinis ex indole sua motus spasticos concitare debent, ad vicina quoque organa, ergo et uterum per consensum propagaturus, an spasmi innoxii manebunt? sic, dum ita concitato motu turgor in utero praeter normam augetur, hic nihil nocere sciet? sic, dum in sequelam horum materia plastica e corpore materno egeritur haec penuria nulla damna post se trahet? ista profecto una cum pressione, quae foetui, et cum debilitate, quae matri per vomitum inferuntur, huc numerari debent. Accedit stimulantium virtus, quibus omnes functiones inducuntur, et expediuntur, quibus igitur circulus humorum acceleratur, major conflictus inter vasa, et sanguinem surgit, febris, et inflammatio producitur, atque sic nexus inter placentam, et uterum facillime solvitur, ac divellitur. Denique Venaesectio ea ingentia damna, quod per eam vel alimentum matri aequae, ac foetui directe subtrahatur, vel quod ut revulsus, ac derivatus in hoc iti-

nere foetum in utero inundet atque necet. Optandum est igitur, ut hoc objectum Respublica magnopere curet, et legem circa illud latam semper, et ubique in plenum deducat effectum.

§. 10.

Magnum emolumentum in Rempublicam sequitur quoad augendum Civium numerum, dum Obstetrices bene institutae publico stipendio aluntur, nam Obstetrices ignarae, necessariis graviditatis phoenomenis in lucem eruptis, haec statim pro abnormibus declarant, remedia commendant, quibuscum innocenti inscitia Morbum tollere velint, foetui, et matri labem inferunt saepe indelebilem. Summas praeterea noxas inferunt Obstetrices, quae dolores ad partum veros a spuriis distingvere non sciunt, quippe orificio uteri adhuc clauso, partum urgent, matris vires exhauriunt, fluxum sanguinis non raro lethalem producant, foetum in angustias redigunt, huncque et matrem imperitia sua, et rudi manu dulci spoliant vita. Quid si perversus utero, aut foetui situs obtigerit, vel aliae calamitates abortae fuerint? an haec non egeant plena rei peritia? sed Mehercle! sicut publicae institui, ita quoque publice ali debent. Enimvero plurimae gravidae tantis aerumnis expositae gemunt, ut praestiti auxilii valorem, dum intime vellent, rependere non possint, atque sic vel sibi relictas, vel rudibus manibus traditae una cum prole, quam gerunt, supradictis malis coacto modo subjiciuntur. —

§. 11.

Propositis iis, quae honorem protectionem, commoditatem in locis publicis, remotionem item

spectaculorum, objectorum, narrationum, et lectionum horridarum, quae denique prohibitionem remediorum nocentium, et selectum Obstetricum relate ad gravidas concernunt, superest exitum quoque graviditatis, seu partum considerare, et quae hoc obtutu Reipublicae incumbunt sincere proponere. Postremum itaque Reipublicae munus erga graves in eo consistet, ut erigat locum, quo gravidae pauperes et lapsae recipiantur. Quid enim aequius, quam egenis, laboris inpotentibus, aut quibus labor perniciem struit, humanam ferre opem? Sane multae sunt mediis necessariis ita orbae, ut neque famem sedare, sed neque ea, quae partus deposcit impendere queant. Hac sub rerum positione, et ante, et post partum laboribus affligi, imo sub ipsa gravissima functione (partu) curis aterrimis obrui coguntur, quibus omnibus, et suae et foetus aut infantis vitae ruinam praematuram parant. Si statuta Marchionatus Badensis equas, postremis sex gestationis hebdomadis, atque totidem post partum, ab omni labore eximant, an homini non idem ac multo clarius competat decus? — Verum an lapsae etiam hunc mercantur favorem? neque dubium; vel enim pauperes sunt, vel divites, at suis exosae, in omni autem casu eo seduci facillime possunt, ut, cum commode pariendi nulla spes adfulgeat, aut fortunam expellant praemature, aut infantem interficiant crudeli et occulta manu. Neque metus est, hoc modo occasionem plurimis datum iri saepius labendi, et castitatis legem evertendi; nam quibus vera moralitas inest, quae legem virtutis vere colunt, strenue custodiunt, quae bonae famae et futurnae fortunae suae omni ex nervo student, hae simili instituto in scelus nunquam vocabuntur; quibus vero contraria principia, quacunque demum ratione instillata sunt, has neque esse, neque ab-

esse ejusmodi Instituti a lapsu arcebit. Praestatigitur matri, infanti, atque ita potius generi humano provide consulere, quam perdere infantem, et supplicio adficere matrem. —

§. 12.

Expositis breviter iis, quae Civitatis intersunt, aliud officiorum genus, quo medici obstringuntur, hoc loco attingemus. Multa quidem sunt medicorum officia, quibus erga Rempublicam, erga socios, sanos aegros, morti proximos ligantur, sed tamen graviter, et veluti cum quadam praelatione gravidis obstringuntur. Verum haec etiam officia una e dignissimis Medicinae partibus videlicet Obstetricia, satis abunde proponit, adeo, ut caeteris quae huc referenda essent praetermissis, ea solum, quibus maxima adtentio tribui meretur, hic exponenda veniant.

§. 13.

Multae mutationis molestae vel negligi, vel obstetricibus tractandae relinqui possunt, ut id exemplo gravidarum plurium, quae functionem hanc sine Medicorum influxu percurrunt, comprobari videmus; dum tamen momenta causalia, quibus abortus produci possit, in lucem emergerent, Medici ratio, et experientia in Consilium vocanda erunt, atque eo dirigenda, ut causae tam disponentes quam excitantes amoveri, aut si fieri nequiret, saltem abortu secuto, aut foetu, intra uteri limites perempto, mater periculo eripi valeat. —

§. 14.

Inter causas, quae ad abortum disponunt, universales, vel topicae, eaeque tam dynamicae, quam

materiales corporis, adtentionem deponunt. Universalibus tribuitur sanguinis copia, vel inopia ejus acris, aut tenuis indoles; debilitas universalis, laxitas compagis totius, irritabilitas exaltata — Ad topicas referuntur uteri debilitas, laxitas, rigiditas, nimia irritabilitas, aliaque vitia conceptionem tamen non impediunt; ut vero horum altiore quoque rationem reddamus, e re videtur, singula uberius aequae contemplari, atque reddere clariora. —

§. 15.

Sanguinis copia ultra normam aucta, vasa omnia nimium distendi in aperto est; an hoc modo debitus fluxus sanguinis non impediatur? an congestionibus hic suus locus denegari possit? ita profecto vasorum placentae quoque vires, congesto sanguine obruuntur, mutuuum commercium inter hunc et illa turbatur, atque sic facili negotio, nexu immediato placentae cum utero soluto, sanguinis fluxus, atque demum abortus consequitur. Contra sanguinis inopia, ejusque, tenuis et acris indoles, neque ad normam corporis vivi servandam sufficiunt; sed neque satis idonea sunt, idcirco imbecillam solidorum structuram, atque debiliorem partium nexum, velut totidem abortui faventes conditiones inde oriri necesse est. — Eadem ratione obest laxitas, et debilitas universalis; utpote quibus et vis motrix imbecillitatis labe notata, et vis cohaesionis ad inferiorem potentiam depressa sanguini per vas ruenti cito cedunt, et nexum adeo necessarium, iterum tolli ciunt. Exaltata denique irritabilitate nimius motus in corpore oriri, atque eo quiescens et remitti nescius foetus facile exturbari potest.

§. 16.

Dum vero supradicta vitia topica, systema uterinum, aut partes ejus vicinas adfligentia apud gravidas occurrunt, his longe gravius adhuc miserum foetum quassari oportebit. Debilitas uteri foetui sustinendo impar est, qui idcirco exterminandus est. — Laxitas ejusdem nexum ob humorum majorem adfluxum, cum placenta diu fovere non potest. — Rigiditas cum foetus incremento luctatur, et quia uterus formam suam secundum desideria foetus mutare non potest, hunc praemature extra corpus matris urgeri necessum erit. — Nimia uteri irritabilitas foetum, qui mole, et indole eandem semper exacuit, intra sui limites non ad debitum usque terminum patietur. — Scirrhus, aut aliud vitium organicum eadem ratione, ac rigiditas, et nimia irritabilitas noxas exercebunt, atque hinc partim se non distendendi, partim foetum perferre nequeundo, eundem neci tradunt.

Sunt alia denique adhuc vitia organica utero vicina, uti tumores, aut indurationes organorum in abdomine reconditorum, angustiae pelvis, quibus omnibus uteri parietum intensitas vetatur, volumen, incremento foetus conveniens impeditur, atque sic utero gestum corpus, prius, ac oporteat, exterminatur.

§. 17.

Uno momento causali proposito ad aliud, videlicet ad causas excitantes transgrediendum est. Quamquam enim hae Medico omni notae esse debeant, et officia Medici hic adducere superfluum esse videatur, ob arctum tamen materiae hujus nexum praeteriri nequaquam potuerunt. Aptior tamen locus pluribus causis excitantibus ibi assignandus esse videtur, ubi

de officiis gravidarum erga se ipsas expositurus sum, nam hae ejus sunt indolis, ut medicis tantum profereandae, gravidis autem strictissime observandae incumbant. Sunt tamen nonnullae nisi prudentia, et solertia Medici avertendae: uti vitia primarum viarum, vomitus violentus, tenesmus, dysenteria, febris, orgasmus, convulsiones, spasmi, atque nevrosium caeterarum integra caterva.

§. 18.

Dispositione pro virili, ubi licet, apud Gravidas immutata, atque causis abortum excitare potentibus remotis, foetus feliciter ad partum usque provehetur. Sed ubi Natura, et Ars misero succurrere nullatenus valebunt, ille peribit, atque tunc summa Medici cura eo convertetur, ut quam citissime corpus matris eodem liberet, hancque salvam omni ex nervo servare studeat. Quid, quomodo, quando in dictis omnibus agendum sit, vastissimus Medicinae campus uberius dicit.

§. 19.

Tertium officiorum genus gravidas ipsas concernit: Caterva malorum saepe gravidas, et foetum ferit, quam illae sibi proprio vitio, neglectis omnibus in hoc statu vivendi legibus, contrahunt, atque sic abortibus, horumque sequelis insignem praebent occasionem. — Idcirco miramur illicita gravidarum opera non raro, et illas obligationum suarum leviter oblivisci merito querimus. — Neque hic invehi acriter in sexum gratia, et dignitate plenum, sed solum commemorare volo, jam priscis temporibus exstitisse tales, hodieque existere, quas non malitia, sed levitas animi ad negligenda ejusmodi officia sat celeriter abripit,

id quod neque Ovidii adtentionem fugit, dum canit: Nunc uterum vitiat, quae vult formosa videri, Raraque in hoc aevo est, quae velit esse parens. — Saepē, suos utero quae necat, ipsa perit. — Haec mehercle! nec ipsae ferae bestiae patrant, eo minus homo, lumine rationis praeditus patret, necesse est. Itaque.

§. 20.

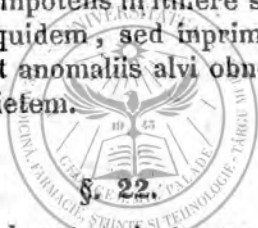
Cum universim quoad vitam recte tuendam, omnia, quae modum excedunt, eidem noxia sint; vitandus est gravidis nimius corporis motus. Exulet igitur, sidere ardente omnis vehemens commotio, id quod praecipue de debilibus, et plethoricis valet; exulent labores duri, diutius peragi soliti, exulet denique saltus, equitatio, per strata viarum lapidea curru vectio, verbo omne nimium activi, et passivi motus genus. Verum enimvero, licet motus moderatus praecipuum servandae sanitatis fulcrum constituat, ultra justos tamen limites protractus majores noxas non inferre non potest. Uterus gravidas mole sua, organa vicina premit, circulum humorum in iis impedit, quod ipsum ad extremitates quoque inferiores extenditur, sicque turbas inde nasci debere sat manifestum est; his igitur ex momentis moderatus motus, quo cordis actio adjuvetur, et ita circulatio debite expediatur, tantum abest, ut prohibeatur; ut potius impense, ac sollicite svadendus sit. Contra vero motus immoderatus circulum humorum nimium auget, majorem inter eos, et vasa conflictum concitat, hinc intenditur calor animalis, et ita principium expansivum in lucem emergit: an hoc modo fortis unda sanguinis uterum violente ferire, an foetui vim inferre placentae cum utero nexum sensim tollere, et ita haemorrhagiam, abor-

tumque producere non poterit? sed his quoque non seculis alia mala, aequae gravia, ut: obliquus uteri situs, prolapsus, hernia, variae foetus adfectiones, praesertim e motu fortiori, qui simul corpus concutit, oriri non raro solent. Elucet hinc una, quantum conferre possint malae conscientiae mulieres ad abortum, si aliis mediis careant, per susceptos hujusmodi motus, imprimis per labores cum motu conjunctos procurandum, et foetum necandum.

§. 21.

Alius moderati motus hostis quies nimia est: jam ob continuum uteri incrementum, circulus humerum non penitus normae conformiter agitur — si vero accedat nimia sedendi libido, thorace antrorsum flexo, si una lectio librorum, nexio, acu phrygia punctio aut cujuscunque laboris levioris perfectio, si et usus thoracum sub hocce situ, locum habeat, ingentia inde damna sequi easta adnotavit experientia; Gravidae ruri colendo natae minus periculi e neglecta quiete metuendum habent; at quibus fortuna sublime cessit genus, quibus divitiae congestae, quibus in urbe modus vivendi, ac degendi obtigit, et quibus idcirco labor moderatus e praejudicio derogat, has multae feriunt noxae. Nam viscera cum utero comprimuntur, quo et vasa comprimi, et motum humorum retineri, et praecipue reditum eorum ex inferioribus extremitatibus impediri necesse est, Verum neque functiones viscerum sine laesione manent: sic retardatur, aut retinetur motus bilis, chyli paratio pervertitur, absorptio turbatur, secretiones, et excretiones praecipue alvi, et urinae langvent, atque ita corpus humoribus ad resarciendam materiam organicam non idoneis, materiisque peregrinis nimio opere

scatet, quod totum non aliud, quam Arthritis, hydrops, icterus, alvi suppressio aut retentio, ischuria, infractus viscerum, aliaque mala, serius, ocyus consequi debet. Neque mater tantum, sed et foetus luit: foetus humoribus maternis nutritur, humores apud matrem lentius moti, nisi valde lente per miras placentae vias ad foetum deferri possunt; humores matris male elaborati nisi nisi notam imbecillitatis, poenam futurae sortis foetui imprimere possunt; et quae mala uterum premunt, uti nunc recensita, haec certo foetui non parcent, sed eundem ad deserendum domicilium suum vehementer urgebunt, et quia uterus nondum debitum tenet situm, quia vagina compressa est, egredi commode inpotens in itinere suo interficietur. Itaque universae quidem, sed imprimis constitutione laxa praeditae, et anomalius alvi obnoxiae dignentur nimiam vitare quietem.

Legem quoad motum juste, ac moderate exercendum, excipit alia, qua cibi, et potus praescribitur usus. Cibi nimia copia ingesti, cibi indolis malae, praecipue difficulter digerendi vitia primarum viarum provocant, haec adpetitum destruiunt, vomitum, diarrhoeam, tormina post se trahunt, gastritidem, febrim gastricam excitant, et fluxum sanguinis in utero eliciunt perquam frequenter. Potus autem praesertim Thea, Coffea fortis, vinum, aliique spiritu graves exacuunt humores maternos, calefaciunt, rarefaciunt, atque ita circulationem, et respirationem vehementer propellunt; unde fit ut febris inflammatoria, vel topica uteri inflammatio, fluxus sanguinis uteri cum saepe tristi exitu sequi soleant. Hic ad facta adpello: in Hollandia, ut Haenius testatur, po-

tibus theatis inductis abortus rapidum cepit incrementum; et infans uberibus ebriae nutricis lactatus in horridas functionum suarum turbas, quod non raro observare fas est, cum periculo vitae conjicitur. Roma, et Carthago contra ebrios poenam statuit, et faeminae potae in jus vocatae, atque post partum poena adulterii; et fornicationis adflictae fuere. Etsi igitur nonnullae gravidae ratione cibi, et potus in miros ruant excessus, ut non tantum nulla labe notentur, sed tam ipsae, quam foetus felicissimam nanciscantur sortem; neque tamen se his exemplis omnes deludi sinant gravidae, sed bene noverint similes actiones ideo potius in lucem emergere, ut vitia corporis occulta naturae autocratia convellantur, et vivum gerens, gestumque salvum servetur. Caveant igitur gravidae cibum, potumque, copia et indole perverso modo sumere, velim.

Relationes hominis variae, varium quoque vestitus genus eligunt; neque quis tam pertinax erit, ut eandem, quam rigida hyeme, fervidis etiam aestatibus geramus pelleam vestem. Id utinam utero gravido benedictae omnes agnoscere vellent foeminae! sed quo virgines olim usae, eodem gravidae quoque in sui foetusque ruinam, et summum Matrumfamilias dedecus uti vestitu plusquam desiderant, studio servandae vel mentiendae, quae virginibus competit, formae. Ideo non tantum thoraces, toti etiam sexui noxias, non reponunt, sed insuper firmis fulcris prominentem ventrem reprimere, circulis item ferreis, aut de balaenae ossibus factis eundem cingere vane noverunt. Sed vero foetus mole crescit, antrorsum, sursumque fertur, atque ideo ventrem extendit,

organaque sibi vicina premit, in functione sua impedit: an, sub hac rerum positione vestes thoracis, et ventris non sint relaxandae? an potius stringendae? Ita spasmis corripitur uterus, accenditur, ad latera cogitur, atque suo justo debitoque situ turbatur, ut non raro abortus vanitati obsequia ferre debuerit; verum secus etiam foetus usque partum servatus contusionibus, formae desflexibus, et vitiis organicis notatus in lucem saepe prodit, ut potius paratos ferat, quam contrahat, in hac vita morbos. Sexus alter in Syria nunquam thoracibus vincitur, et ideo maximus partuum numerus facile peragitur.

Multae leguntur historiae in scriptis medicorum, e quibus elucet abortus frequenter, sine mensium discrimine, quos graviditas percurrit, a nixibus ortos, atque gravidis non innoxios fuisse. Sub nixu enim, qui species respirationis est, aer inspiratus, rima glottidis clausa, pulmonibus coarctetur, diaphragma dehiscit, et figitur, muscoli abdominales imperio voluntalis aequae contrahuntur; hac ratione cavum abdominis coarctatur, organaque ibidem contenta premuntur, prae reliquis uterus, vesica urinaria, et intestinum rectum, quia directius diaphragmati obiacent; ideo sub expulsionem foetus, sub excretionem urinae, et alvi, nixibus opus est ad relaxandos sphincteres, et vias aperiendas. Patet hinc nixum in uterum semper agere, qui vero dum a voluntate multum dependeat, debiles, et plethoricae a nixibus abstineant, ne repetita pressione uteri, idem exacerbatus ingenti copia sanguinis matrem, et vita immediate foetum spoliet.

§. 25.

Magnam postremo stragem utero gravido infert coitus et vehementes animi motus: et quamvis potentiae nocentes innumerae sint, quibus universae sanitati hominis insidiae struantur, quaeve sub certis circumstantiis huc quoque adplicari possent, non tamen specimen meum ejus est indolis, ut omnes exhauriat; — sed proponit duntaxat eas, quae maxime obviae hunc sibi vindicent locum, et naturam officiorum gravidis perquam servandorum clare praeseferant. Itaque periculis e commotione animi vehementi ad sequentem paragraphum relegatis, hic noxas e coitu secuturas primo et distincte proponemus. Uterus, ut pluries dictum, sub graviditate, forma, situ, volumine mutatur, pluribus perrepitur vasis, inde sanguine continuo magis inundatur, sensilitas, et irritabilitas ejusdem augetur. — Si omnibus his coitum adhuc addas, congestio mox increscet, et calor animalis intendetur, sola ratione dynamica, a Psyche derivanda; sed hunc statum augent rationes pariter mechanicae, nempe venter gravidae premitur, uterus repetitis vicibus penis actione fricatur, quibus magis turgere, spasmis corripri, adteri, vasa parva obstrui, imo saepe rumpi, sanguis densus, ater evadere debet. — Hinc vero stagnatio, extravasata, hydatides uterinae aquae spuriae profluvia, inflammationes, gangraena, suppuratio, scirrhus, febris puerperalis, et alia suam originem ducunt. Si porro abortus non fuerit secutus, tunc vel monstra nascuntur, vel foetus mortuus, aut cito moriturus gignitur, aut cui vivere licet, hic debilis, fatuusque suum terrestrem emelietur cursum. Si conjuges omnes hujus rei gravitatem solertius, lubentiusque per-

spicere vellent, magnus abortuum numerus e gravidarum regno exuleret.

Utinam homo, lumine rationis praeditus, et ideo nulli certo tempori ad venerem exercendam, ut reliqua animalia physice adligatus, hoc naturae Jus, eodem rationis lumine in usum suum trahe- re, et nisi sub iis rerum adjunctis, ubi neque propriae, neque alienae vitae strages inferri potest, cum suo sexu coire sciret, et vellet! Vix enim en- ti novo vitam tribuere parentes, et vix e germine suo egreditur, jam illud effreni voluptate interfice- re pergunt. En verba cel. Klinkosch in Program- mate de hydrocephalo foetus rariore: „Novi virum „nobilissimum duas charas in principiis puerperii „successive amisisse uxores, qui consilii obstetri- „cis inductus, ad partum facilitandum, viasque lu- „bricandas vires suas insumsit ultimo graviditatis „tempore“ item: „secui cadaver puerperae hy- „steride demortuae, cujus maritus amare retulit, eam semper sanam vixisse, binarum prolium ma- trem fuisse, ab ultimo vero coitu duabus ante par- tum diebus acto, doloribus summis, ac tensione ventris, feбри, haemorrhagia uteri correptam fuisse; foetum, quem paulo ante sentiebat vivum, ex- clusisse mortuum octavo gestationis mense, et tertia a partu die signis inflammationis uterinae praecedentibus, subito periisse. Alii faeminae sa- nae, quae jam quinquies abortum passa est, et cui nullis artis praesidiis dispositionem ad abortum corrigere potui, cum de salacitate ejus, et mariti bene gnarus essem, consului, ut simul ac de con- ceptu facto tantum suspiceretur, toto reliquo gra- viditatis tempore, remota viveret a marito. Con- sentiente marito hocce consilium sequens, reitera- tis vicibus foecundata nunc tertium jam exclusit

foetum, robustum, in totius familiae solatium. Idcirco non tantum leges Canonicae gravidas a praestando conjugali debito dispensant, sed etiam plures gentes legem tulere, ne utero foeto mulieres cum maritis congregiantur. Sic apud Haebreos vetitum fuit vel conversari cum muliere benedicta; in Nigritia conversatio talis aequè summum scelus; populi inter Sieira, Leone, et Sestro fluvios degentes magnae subjacent poenae, si gravida cum marito habitare auderet, et solus gravidae contactus jam summum scelus. Consulite vobis igitur gravidae et quamdiu fructum utero geritis, tamdiu cum Viris commercium fovere nolite.

§. 26.

Superest quoad vitam etiam psychicam postremam adhuc adducere legem. Amicum foedus animi cum corpore tantum est, ut alterum sine altero in hac terra vivum consistere nullo modo possit; mutuus eorum influxus in sano aequè, ac aegro statu ita rudi etiam ingenio cognosci potest; ut, quin vim argumentorum concentrare necesse sit, e solis castis observationibus veritas eruatur. — Tam grati, quam ingrati, tam exultantes, quam deprimentes animi adfectus variam in omne corpus actionem exerunt, sed apud gravidas omnes tamen in illud conspirant malum, ut spasmis aut inflammatione, fluxuque sanguinis uterini provocatis matrem, et foetum simul aut alterutrum tantum in perniciem abripiant. Maximum vero influxum exercent ira, atque terror; illae profecto, quibus irascendi ratio altera natura est, quae tempus et locum tricandi saepe sponte quaerunt, aut nimis irritabiles, sensiferae, vel debiles sunt, hos ingratus

adfectus in primis vitandos habebunt. Exemplo sint verba cel. van Swieten: „Faemina triginta annorum, robusta, et procerae staturae, cum termino graviditatis proxima esset, subito excandescit ira, dum vicina mulier puerum ejus quinquennem percuteret. Mox aliquid insoliti sentiens in corpore praedixit se inde morituram. Post aliquot dies subito profusa uteri haemorrhagia sequitur, unde convulsa periit, antequam quid tentari posset, ut servaretur. In cadavere inveniebantur bini foetus masculi, sanguine nigro, coagulato tecti. Et alibi: „sic uxor in nonum mensem“ gravida, ob incensam vicinam domum territa, adeo gravi epilepsia correpta est, ut intra duodecim horas, saepius repetitis insultibus una cum foetu exspiraret. Vitent ergo nimias animi commotiones gravidae, vitentque socii homines, ne in iis quacunque ratione vehementes excitent adfectus, praesertim deprimentes. Nam hi in genere miserum, quem premunt, furiae adinstar prosequuntur, ut somnum, cibum, amicum, et omnes fugiat vitae delicias, neque quietem inveniat prius, donec exhausto penitus vitae fonte tandem letheis sopiatur undis.

§. 27.

Ex his omnibus patet omnia circa gravidas officia eo [unice tendere, ut potentiae nocentes ab iis avertantur. Utinam non tantum Respublica, Medici, et ipsae gravidae, sed et singuli socii homines amore vero, et reverentia erga eas incensi haec officia suae imprimerent conscientiae.

F o n t e s.

Hippocrates. De mulier. Morbis. L. 1.
C. 71. t. 7. p. 771.

Bartholin. De puerperio pag. 20.

Ballexerd. Abhandlung über die Frage:
Welches sind die vornehmsten Ursachen des
Todes so vieler Kinder? S. 16. 17.

Festus. De Verborum significatione
Lib XII.

Majmonid. De Cibis vetitis c. 14, m.
p. 242. 3.

Gvev. hor. p. lib. II. c. 16.

Decret. 28. Martii 1737. Dufail lib. 3.
Chap. 401.

Bellica Stat. pro Belg. Art: 4.

Exodi Cap. 21. v. 22.

Hebenstreit. Anthropol. Forens. Sect.
1. Cap. 1. p. 12.

Byidon. Reise durch Sicilien und Maltha
2. Th. S. 52.

Svieten. Com. §. 1306.

Zückert. Diaet der Schwangeren.

Baumer. Fundamenta politicae Medicae
C. II. p. 100.

Tertul. in Apologetico. Cap. 9.

Haller. Prim. Lin. Phys. §. 564.

Bayer. Diss. de Animi adfectionibus
Viennae.

Boerhave Aphorism. de cognosc, et cu-
rand. Morb. §. 1306.

Hoffman. Med. rat. Syst. T. 2. pag. 159.

Gorter. Prax. Med. Syst. N. 439. X.

Osterdykschacht. Inst. Med. pract. L.
X. C. 2.

Müller Pet. Tractat. jurid. de Jure
praegnat.

Plutarch. in Human.

M. Cato. Noct. attic. L. X. c. 23. p. 312.

Klinkosch. Program de hydroc. foet.
rariore. Ph. C. Hartman Path. gen. et Glückse-
ligkeitslehre pag. 211.

T h e s e s .

- 1. Naturae instinctus in animalibus ab eorundem intellectu probe distinguendus.**
- 2. Pili sunt organon Respirationis.**
- 3. Natura morbi non sensuum, sed rationis Objectum est.**
- 4. Miliaria non sunt contagiosa.**
- 5. Imaginatio materna potest in foetum agere.**
- 6. In societate civili ministri partus necessarii.**
- 7. Sanatio visus aboliti jam satis medicinae valorem demonstrat.**